

19. neděle v mezidobí

VSTUPNÍ ANTIFONA Srov. Žl 74,20.19,22.23

Shlédni, Hospodine, na svou smlouvu, nezapomínej natrvalo na život svých chudých! Povstaň, Bože, ujmi se své věci, nezapomínej na křik těch, kdo tě hledají.

Uvedení do bohoslužby A

Dnes nás chce Boží slovo obohatit o zkušenost na první pohled zarážející, ale ve skutečnosti o vpravdě radostnou zvěst: Boha potkáš zpravidla ne tam, kde ho vyhlížíš, ale spíše tam, kde to nejméně tušíš. Postavme se tedy před Boží tvář s pokornou lítostí nad svou malověrností. Volejme vstříc přicházejícímu Pánu: Smiluj se nad námi, Pane.

Nebo:

Jestliže jsme se sešli zde v kostele kolem oltáře ke mši svaté, nejsme tu jen tak náhodně shromážděným shlukem lidí. Jsme Církví, i kdyby nás tu nebylo ani deset. Jsme Církví, protože se v nás a na nás zjevuje celá Církev. V liturgickém shromáždění se totiž uskutečňuje podivuhodný jev: zde se stává viditelnou celá Církev. Především proto, že i zde je přítomen Kristus. Proto, že i zde platí jeho: já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa. Církev je zde na tomto místě. I v malém kostele nebo kapli je celá Církev přítomna. Je zde Boží lid, který včetně kněze tvoří sice navenek jednotu, avšak vnitřně je odlišen v různé stupně služeb. Mše svatá jako Kristova oběť nebyla svěřena jednotlivci, nýbrž Církvi jako celku, byla svěřena i našemu společenství.

Uvedení do bohoslužby B

Neděli co neděli si zde navzájem přejeme veliký Kristův dar: jeho pokoj, jeho milost. Dnes nám Pán Ježíš nabízí dar ještě větší: život, který přetrvává i naší smrti. Jestliže je to tak, pak se tu nadarmo nescházíme, nadarmo nenasloucháme jeho hlasu. Potom není marné naše snažení po společenství jeho Hostiny. Abychom ke stolu Páně mohli bez bázně přistoupit, vyznejme nejprve v pokoře svou hříšnost a poprosme Pána Boha za odpuštění.

Nebo:

Pevné místo v liturgii nedělní mše svaté a také o slavnostech má Vyznání víry, které má za cíl, aby všechen shromážděný lid odpověděl na Boží slovo, a aby si pronášením textu shrnujícího nauku víry připamatoval tajemství víry dřív, než začne slavit eucharistii. Tomuto souhrnu víry se také podle jeho prvního slova říká Krédo. Nazývá se také symbolem víry. Symbol víry je znamením ke zjištění totožnosti společenství věřících. Každý z nás dostal ve křtu pečeť víry, která je znamením, že jsme Božími dětmi a sobě navzájem bratřími a sestrami.

Uvedení do bohoslužby C

Naše budoucnost je nám neznámá, je nejistá. Jediná jistota v našem životě je to, že zemřeme. Jinak nic. Někteří lidé mají s touhle nejistotou našich zítřků těžkosti. Jsou úzkostliví, stále plní strachu. My, křesťané, nemusíme být ani úzkostliví, ani ustrašení. Máme právo důvěřovat v Boha. Poslouchejme dobře dnešní Boží slovo, je to velká škola křesťanské důvěry. Nejprve však litujme každé chvilky malověrnosti a prosme za odpuštění.

Nebo:

Víra znamená pozvání na cestu. Křesťanská víra ale není pozváním na cestu kamkoli a s kýmkoli. Je to cesta s Ježíšem k nebeskému Otci v síle a světle Ducha svatého. Není to tedy cesta do prázdna.

Říká se Sláva na výsostech Bohu

VSTUPNÍ MODLITBA

Všemohoucí, věčný Bože, tys nám poslal Ducha svého Syna a přijal jsi nás za vlastní; a proto k tobě smíme volat jako k Otci: upevni, co jsi v nás započal, abychom se mohli ujmout zaslíbeného dědictví. Prosíme o to skrze tvého Syna Ježíše Krista, našeho Pána, neboť on s tebou v jednotě Ducha svatého žije a kraluje po všechny věky věků. - Amen.

Cyklus A:

Uvedení do 1. čtení

Dnešní starozákonní čtení potřebuje nutně úvod. Prorok Eliáš došel k trpkému poznatku, že víra jeruzalémských je chatrná i přes honosný chrám, který postavili. Stavěli jej víc pro vlastní chloubu a oslavu, než pro slávu Boží. Prorok se proto vydá hledat Boha podle víry severských kmenů, kteří tvrdí, že Bůh je spíše v přírodě, než v kamenném chrámu. Byl v tom asi kus pohanského pokušení ztotožňovat Boha s přírodními živly. A tak se Eliášovi i nám dostává poučení: Boha nemáme hledat v hluku přírodních živlů, ale v tichosti srdce.

Nebo:

Eliáš v síle tajemného pokrmu se dostává k Chorebu, k místu, kde se Mojžíš setkal s Hospodinem. Na této hoře Eliáš pozná Hospodina novým způsobem: zatímco předtím jej poznával skrze mocné skutky, především skrze oheň při střetu s Baalovými proroky, nyní jej potkává v tichu. Eliáš musí překročit svoje představy o Bohu a přijmout tento nový projev Boží přítomnosti.

1. ČTENÍ 1 Král 19,9a.11-13a *Postav se na hoře před Hospodinem!*

Čtení z první knihy Královské.

Když přišel Eliáš k Boží hoře Chorebu, přenocoval tam v jeskyni. A tu se k němu ozvalo Boží slovo.

Řeklo mu: „Vyjdi ven a postav se na hoře před Hospodinem!“

Hospodin přecházel: prudký a silný víchr, který trhá hory a láme skály, vál před Hospodinem, ale Hospodin ve vichru nebyl. Potom nastalo zemětřesení, ale Hospodin v zemětřesení nebyl. Po zemětřesení šlehal oheň, ale Hospodin v ohni nebyl. Po ohni následoval šum jemného vánku. Když to Eliáš slyšel, zahalil si tvář pláštěm, vyšel ven a zastavil se u vchodu do jeskyně.

Slyšeli jsme slovo Boží.

Ži 85,9ab+10,11-12.13-14 Odp.: 8a

Odp.: Pane, ukaž nám své milosrdenství!

Kéž mohu slyšet, co mluví Hospodin, Bůh: - jistě mluví o pokoj i pro svůj lid a pro své svaté. - Jistě je blízko jeho spása těm, kteří se ho bojí, - aby sídlila jeho velebnost v naší zemi.

Odp.

Milosrdenství a věrnost se potkají, - políbí se spravedlnost a pokoj. - Věrnost vypučí ze země, - spravedlnost shlédne z nebe.

Odp.

Hospodin též popřeje dobro - a naše země vydá plody. - Spravedlnost bude ho předcházet - a spása mu půjde v patách.

Odp.

Uvedení do 2. čtení

Svatý apoštol Pavel se vyrovnává s otázkou budoucnosti vyvoleného národa po příchodu Mesiáše. On sice svět židovského náboženství opustil, ale v Izraeli nepřestal vidět národ vyvolený. Miloval ho láskou, která byla ochotna pro něj třeba i trpět. Věděl, že Boží vyvolení je nezrušitelné. My se tedy můžeme teď od Pavla učit, jaký postoj máme zaujímat k lidem, kteří zůstávají ve zlém.

Nebo:

Proč se izraelský národ jeví jako odmítnutý? Svatoý apoštol Pavel na to odpovídá, že Hospodin se nestal nevěrným vůči svému lidu, že nezrušil svá zaslíbení. Apoštol má velkou úctu a lásku k vyvolenému lidu: tak velkou lásku, že by chtěl být prokletý na kříži za ně, tak jako Kristus.

2. ČTENÍ Řím 9,1-5 *Přál bych si, abych já sám byl proklet pro své bratry.*

Čtení z listu svatého apoštola Pavla Římanům.

Bratři a sestry!

Mluvím pravdu - vždyť jsem Kristův - nelžu, a totéž mi dosvědčuje i svědomí osvěcené Duchem svatým: velký zármutek a neustálou bolest nosím v srdci. Přál bych si totiž, abych já sám byl proklet, od Krista vzdálen, pro své bratry, s kterými jsem tělesně spřízněn. Vždyť jsou to Izraelité, byli přijati za syny, Bůh s nimi bydlel, uzavřel s nimi smlouvu, dal jim zákonodárství, bohoslužbu i zaslíbení. Jejich předkové jsou praotci izraelského národa a od nich podle lidské přirozenosti pochází i Kristus - Bůh, který je nade všechno: buď veleben navěky! Amen.

Slyšeli jsme slovo Boží.

ZPĚV PŘED EVANGELIEM ŽI 130,5

Aleluja. Doufám v Hospodina, -
duše má doufá v jeho slovo. Aleluja.

Uvedení do 3. čtení

Vyprávění dnešního evangelia nám dnes dotvrzuje, že Pán Ježíš zná situaci člověka, který je zmítán nejistotou a malověrností sem a tam jako člun na bouřlivých vlnách času. A že nám vychází vstříc a pomáhá. Ale jeho pomoc je někdy taková, že ji ani nepostřehneme nebo nepoznáme.

Nebo:

I Ježíšovi učedníci, podobně jako Eliáš, se musí naučit rozpoznat nové projevy Boží přítomnosti, resp. Kristovy přítomnosti. Ačkoli znají Krista velmi důvěrně, najednou mají potíže ho rozeznat krácejícího po moři. A je třeba nového zázraku, aby se rozptýlily nejistoty a zazněla slova vyznání: Ty jsi opravdu Boží Syn.

EVANGELIUM Mt 14,22-33 *Rozkaž, ať přijdu k tobě po vodě!*

Slova svatého evangelia podle Matouše.

Když Ježíš nasytil zástupy, hned potom přiměl učedníky, aby vstoupili na loď a jeli před ním na druhý břeh, než on rozpustí zástupy. Když zástupy rozpustil, vystoupil na horu, aby se o samotě modlil. Nastal už večer, a byl tam sám.

Zatím byla loď už daleko od břehu a vlny jí zmítaly, protože vanul vítr proti nim. K ránu šel Ježíš k nim a kráčel po moři. Když ho učedníci uviděli kráčet po moři, zděsili se, neboť mysleli, že je to přízrak, a strachem začali křičet.

Ježíš však na ně hned promluvil: „Vzmužte se! To jsem já, nebojte se!“

Petr mu odpověděl: „Pane, když jsi to ty, rozkaž, ať přijdu k tobě po vodě.“

A on řekl: „Pojď!“

Petr vystoupil z lodi, kráčet po vodě a šel k Ježíšovi. Zpozoroval však silný vítr a dostal strach. Začal tonout a vykřikl: „Pane, zachraň mě!“

Ježíš hned vztáhl ruku, zachytil ho a řekl mu: „Malověrný, proč jsi pochyboval?“ Pak vstoupili na loď a vítr přestal.

Ti, kdo byli na lodi, se mu klaněli a říkali: „Jsi opravdu Boží Syn.“

Slyšeli jsme slovo Boží.

NE VE VICHRU, ALE V JEMNÉM VÁNKU

U staršího kněze se zastavil mladý muž, kdysi jeho žák: „Pane faráři, říkal jste nám, že s Bohem se člověk může setkat, že můžeme prožít Boží blízkost, jeho přítomnost. Léta se o tento zážitek pokouším. Byl jsem na horách, cestoval jsem i pouští, kolika krásnými katedrálami jsem prošel.“ „A zažil jsi někde Boží přítomnost?“ ptá se kněz. „Ne, nikde! A jak vy, otče, vy jste někdy Boží blízkost zažil?“ Starý kněz se usmál, rozhlédl se po světnici, teple ozářené podvečerním sluncem, vyhlédl na zahrádku, odkud zněl křik vrabčáků a vzdálený ruch vesnice. Pak se obrátil ke svému hostu a chtěl mu říci: „Bůh je zde s námi, nevnímáš to?“ Ale říci mu to nemohl. Mladý člověk se mezitím zvedl, celý rozmrzelý z toho, že kněz je už starý sklerotik s dlouhým vedením a spěšně odcházel hledat jinde.

Každé místo našeho světa svědčí o Boží přítomnosti. Všude jsme přítomností jeho Ducha přímo obklopeni. Boží hlas nás všude oslovuje. Ale vyprávění Starého zákona o zážitku proroka Eliáše na hoře Choreb svědčí, jak snadno je možné Boží hlas přeslechnout. Prorok čekal, že zazní v bouři, v hromu či blesku, ale bylo to jinak než čekal. Až v tichém vánku byl Bůh. Tak je tomu i dnes. Ne v senzačních událostech, ale v tichých zážitcích mluví Boží hlas a vane Duch svatý. Jenže právě toto my dnes tak málo umíme: ztišit se, zamyslet se. Sedněte si někde na břeh rybníka a nechte na sebe působit svět klidu před sebou. Postupně začnete vnímat, že část tohoto obrazu je klidná, statická, třeba pás lesa vzadu za hladinou, a že část obrazu je ve stálém pohybu, dynamická, jako vlny na hladině, sítiny u břehu, oblaka na obloze. I s lidským nitrem je to podobné: někdy klid, jindy rušno až bouřlivě.

Potom si tu člověk může uvědomit: u toho rybníka je hybnou silou všeho vítr. Jaká je to síla, co hýbe naším životem? Je to dobrý vítr Božího Ducha? Nebo to jsou bouřlivé náporů zlého pokušení? A tu se může zrodit v člověkově mysli modlitba. Modlitba veliké síly a vroucnosti: „Duchu svatý, Boží vánku, ty mne veď, aby mnou nezmítala žádná zlá vichřice pokušení.“ Celá příroda je vedle své reality také obrazem, podobenstvím. Něco jako plakát, který hlásá blízkost tvůrčí inteligence. Příroda mluví. Příroda zpívá chvalozpěv na svého Tvůrce. „Ve všech věcech hledej Boha,“ radil už v 16. stol. svatý Ignác z Loyoly. A kdo jeho rady uposlechne, tomu je snadné milovat Stvořitele. Bůh se projevuje pokaždé jinak. Jednou cítíme, že je nám zcela blízko. Prožíváme

nějakou událost a je nám jasné: Zde byla při díle Boží ruka. A jindy se bázně ptáme: Copak nás Bůh opustil docela? Proč nám nepomůže?

Často musíme čekat jako Eliáš, až se vše kolem nás zklidní, abychom pocítili vanutí Ducha svatého. Někdy musíme skládat drobné události života dohromady jako mozaiku, abychom uviděli obraz Boží pomoci. Není nám snadné utiřit se k naslouchání, jsme lidé přespříliš zaměstnaní. Musíme se stále v každé chvíli dne rozhodovat mezi množstvím věcí, které bychom měli udělat hned. Volíme zpravidla to, co nám lépe vyhovuje a pak nám zůstává ve vědomí nedobrý pocit z toho, co jsme neudělali. Je to tím, že Bohu nenasloucháme, nebereme ho k poradě. Ve svých představách rádi vyhlížíme Boha jako soudce či jako mstitele, který by se měl zjevit v oblacích a uvést věci světa radikálně do pořádku. A jsme zneklidněni, že se nezjevuje, že se na to a ono může jen tak dívat, že tu není. Ale On tu je! On mluví všude: v přírodě i v chrámě. Zde mluví ve svém slovu, ve svatém čtení z Písem, jen se naučit mu dobře naslouchat.

Jsme na tom jako svatý Petr. I my bojujeme často s protivětem, s nocí, se strachem ze strašidel. I nás zavolá často Boží hlas: „Pojď za mnou.“ Hlas Páně zlomí strach a my jako Petr jdeme nad vodami života, nad hloubkami strachu. A jako Petr nebýváme důslední. Začneme nedůvěřovat, začneme se bát, začneme se topit. Ještě dobře, když dokážeme hned volat s Petrem: „Pane, zachraň nás, hyneme!“ A Pán, jako Petra, zadrží a podrží i nás. Začneme tedy s voláním k našemu Pánu hned ráno, hned při probuzení. Jak vstáváme, jak se oblékáme, svěřujeme do ruky Páně vše, co máme ten den před sebou: „Pane, ať dnes v ruchu dne nepřeslechnu tvůj hlas. Ať se dám vést tvým Duchem, abych vším, co budu dnes dělat, pomáhal k růstu tvého království dobra, pravdy a krásy. Chci dnes vyjít z domu spolu s tebou. Když si budu pamatovat, že ty jsi se mnou, že ve všech lidech se setkávám s tebou, to pak dokážu být vlídnější. Bude se mi lépe pracovat. Budu klidnější. Jako svatý apoštol Pavel, i já dnes všechno zmůžu v tom, který mne posiluje.“

Ve všech dobách od Eliášových časů až po naši současnost se lidé stále znovu ptají: Jak můžeme zažít Boží přítomnost, kde se v našem životě můžeme setkat s Bohem? Na tuto otázku není jen jedna odpověď, která by byla stejná pro všechny lidi. Každý musí hledat po svém, ale dnes jsme tu slyšeli dvě odpovědi, které stojí také za pozornost. Starozákonní prorok nám řekl: Ticho je začátek dobrého slyšení. Boží Duch přichází jako tichý vánek. Evangelium nám povědělo, že Bůh nám jde vstříc i uprostřed bouře, uprostřed protivenství. Jen jde o to, abychom neztratili svého Pána z očí, abychom nepřeslechli jeho volání: „Pojď za mnou.“ A jak radostné bylo, když jsme z evangelia slyšeli, že Pán nejen napomíná tonoucího: „Ty malověrný, proč jsi pochyboval?“ Ale také hned vztáhne ruku a podrží ho. I nám se tak povede, jen když udržíme aspoň správný směr: směr k Pánu. Křesťan se nemá čeho bát. I nám Pán dává svého Ducha, i k nám natahuje svou ruku vstříc.

UNÉST SVOU NEJISTOTU

Míváte občas pochybnosti ve víře? Jistěže někteří věřící je mívají. Pochybnosti jsou daň, kterou člověk platí za to, že mu to myslí. Pes pochybnostmi netrpí. Pán Ježíš nám dnes v evangeliu radí, jak je možno unést tuto nejistotu. Mnohokrát jsme už v evangeliích slyšeli, jak veliké věci působí v lidském životě víra. Přesto však i my, věřící, ji stále jaksi nedoceňujeme. Mnoho poctivých lidí v ní vidí jen celek dobrých zásad pro život. Mnoho ušlechtilých lidí v ní vidí jen zákoník mravního života. Mnoho zbožných lidí v ní vidí jen sbírku náboženských obřadů a různých pobožností. A zatím víra je světlo, které prozařuje a zduchovňuje celý náš život. Dává nám nový pohled na všechno.

Kde já vidím svým okem kapku vody, tam vidí vědec mikroskopem bohatý svět živočichů, oceán mikrobů. Kde já vidím obyčejnou věc, tam básník vidí znamení krásy a vyšší skutečnosti. Kde vidí běžný člověk jen osoby a události, tam vidí věřící křesťan Boží království ve výstavbě. Ano, to působí víra. Dává nám poznat, že od okamžiku vtělení je země prostoupena nebem. Jen křesťan může vidět vesmír celistvým pohledem, může vidět i za vnější obal věcí. Smysly nám dávají pohled těla. Inteligence nám dává pohled rozumu. Víra nám dává pohled Krista. Věřit znamená znovu a znovu potkávat Ježíše. Od něj přejímat vědění, smýšlení, jeho způsob vidění světa. Pán Ježíš to vyjádřil slovy: „Já jsem světlo světa. Kdo mne následuje, nechodí ve tmě.“

Někteří lidé trpí stálým strachem o svou víru. Říkají: „Často mám nejistoty. Často nic necítím, když myslím na Boha. Moje víra slábne, bojím se o ni!“ Ale víra není jen v nějakém pocitu, ty bývají kolísavé. Víra není vědecký poznatek, víra není uspokojení a stále trvající jistota. Víra je jako pulsar, jako pulsující světlo. Zazáří naplno v okamžiku, kdy zahlédneš Krista tváří v tvář. Víra, to je právě schopnost, unést svou životní nejistotu. Víra je schopnost, načerpat si ve slunných chvílích tolik světla a radosti, abychom v jeho odlesku přečkali temnoty svých nocí. Dobrá, řekneš, rád беру. Ale jak si tedy takovou víru pořídím, jak ji získám? Dá se víra získat rozumováním a diskutováním?

Ujít kus cesty k víře, to nám rozum pomůže, ale samu víru nám nedá. Ta je spíš záležitostí srdce, zážitku. Máme-li tedy potíže ve víře, nechme rozumování a dohadování, a hledejme, jak zahlédnout tvář Pána Ježíše. A kde může dojít k setkání s Ježíšem? Někdy nám zasvitne jeho laskavá tvář při čtení jeho evangelia. Jindy ji zahlédneme v tváři dobrého člověka. Jindy se s Ježíšem setkáme ve chvílce modlitby, nebo v kostele při mešní hostině. Víra je Boží dar: Je to Boží odpověď na naše hledání. Poprosme dnes společně o dar živé víry, která by nás nesla a unesla po rozbouřených vlnách našeho světa. A učme se modlit: Pane, já v tebe věřím, pomoz mé nedůvěře!

BŮH PŘICHÁZÍ TIŠE A NENÁPADNĚ

Ze všech stran na nás dorážejí hrozné decibely hluku. Můžeš bydlet na sebe venkovštějším venkově, do oken se ti dere klapot traktorů, hukot letadel, rachot

nákladních aut. A kde se k tomu hluku zvenčí ještě přidá hlučná domácnost uvnitř, kde si doma lidé všechno vyřizují nedůtklivým pokřikováním a hádavou ryčností, v takovém světě je opravdu těžko zaslechnout Boží hlas. Prorok Eliáš marně hledal Boha v hluku přírodních živlů. Zaslechl jeho blízkost až v tichém vánku. Bůh k nám přichází, ale přichází v tichosti, to byla zkušenost starozákonního proroka. Bůh k nám přichází, ale kde to nejméně čekáme, to byla zkušenost svatého Petra i ostatních apoštolů, jak jsme o tom slyšeli v evangeliu. Platí to tak i dnes, i v našem zdánlivě nenáboženském světě?

Poslechněte zkušenost jednoho kněze z našich dnů. Jel ještě s jedním spolubratrem autem, a svorně si stýskali, jak stále ubývá lidí v kostele, jak je ten svět a hlavně mládež bezbožnější. U příkopu mával stopař. Takový vlasatý mládenec v ošoupaných džínách. Kdyby jel farář sám, asi by se mu bál zastavit, kdovíco ta dnešní bezbožná mládež může mít v úmyslu. Ale byli dva a tak zastavuje a vítá stopaře: „Tak co, mládenče, za slečnou, za slečnou?“ A stopař říká, že za slečnou zatím ne. Má vojnu před sebou a kdyby nechal srdce u slečny, byla by ta vojna teprve dlouhá. Jede za kamarády, za partou. Scházejí se každý týden o víkendu kolem táboráku. Oba kněze tohle zajímá a stopař bez rozpaků vykládá.

Už to v té partě jeden čas začínalo být nudné, nálada se musela přikrmovat sem tam lahvičkou něčeho ostřejšího, aby bylo trochu živo. Pak tam někdo přivedl kamaráda, který měl v kapse místo flašky Nový zákon. Nejprve ho chtěli za ten hloupý vtíp vyhodit, ale ukázalo se, že žádný tuhle knížku v životě neviděl a žádný z party neměl tuchy, o co tam jde. A tento mládenec už to věděl. A začal vykládat, jaký to byl zvláštní svět tenkrát. Jak byl jinačí a jak zase až kupodivu stejný jako ten náš dnešní, a tak to začalo být docela zajímavé. Teď už je to zavedené: „Vždycky si uděláme hezkou chvíli, když sedíme kolem ohně a čteme si postupně Skutky Apoštolů, víte pane, to je jedna knížka z Nového zákona. To byste žasli, jak ti lidé tenkrát dokázali riskovat. Šlo jim při tom o hubu, ale oni přesto s velkým zápalem hlásali lidem a světu kolem, že se na světě dá žít bez násilí, bez pomsty, bez rvaní, bez válčení, lidsky a hezky.“

„Je to ohromně zajímavé, fakt,“ říkal ten mládenec v džínách, „a týká se to i dnešní doby. Ono je vidět, jak je ten svět pořád stejný a lidé také. A tak zkusíme, zda dokážeme podle Ježíšova návodu i my lidsky žít. Zkuste to taky,“ radil stopař, když u lesa vystupoval. A páni faráři jeli dál hezký kus cesty beze slova. Oba myslili na totéž. Zatím, co si naříkali na svět bez Boha, Ježíš přišel mezi ně. Přistoupil do jejich kodrcavého auta v tom vlasatém mládenci, který objevil Ježíše ne pod jejich kazatelnu, tam se pro takové mládence nekáže, ale večer u táboráku při opékání buřtů.

Bratři a sestry, kolikrát ve svých dějinách se Církev musela učit, že Kristus přichází lidem vstříc stále, ve všech bouřích stále, ve všech bouřích časů a dob, ale vždy jinak a ne vždy jen v honosných katedrálách, ve vyzlacených svatostáncích. Kolikrát v dějinách už křesťané udělali tu radostnou zkušenost, že když někdo zatarasí dveře, kterými byli pastýři Církve zvyklí chodit k ovcím,

Bůh se postará, aby někdy jinde už byly otevřeny jiné dveře k ovcím, vhodnější a lepší, než byly ty staré, co jsou teď neschůdné. Jde jen o to, abychom se my dnes uměli natolik utiřit, abychom rozeznali Ježíše, když přichází v podobě netušené a ze strany nečekané. Bůh se ukazuje ve stále nových podobách, tak, aby mohl být blízký a srozumitelný každé nové generaci. Je tu stále s námi, je tu stále pro nás: Ve vlídnosti dobrého člověka, v hlasu svědomí a dobrého vnuknutí. Jde opravdu o to, abychom Ježíšův hlas v hluku světa zaslechli, abychom jej rozpoznali ve svém bližním.

Říká se vyznání víry.

Přímluvy

V našem životě jsou stále pospolu víra a pochybnost, bezpečí a nejistota. S pochybujícím a důvěřujícím Petrem z dnešního evangelia volejme k Bohu a prosme ho:

Vlij do srdcí našich mladých bratří touhu po kněžské službě, odvahu poslechnout tvé volání a s vírou tě následovat.

Dej se poznat naší mládeži, aby v Ježíši našla ideál a vzor svého života.

Malomyslným a sklíčeným dej pocítit, že jsi jim nablízku.

Ti, kteří tě neznají a nevěří v tebe, ať pochopí, že jejich touha po pravdě, dobru a kráse je vlastně touhou po Tobě, Bože.

Ti, kdo v tebe uvěřili, ať nezapomenou, že velikost a krása křesťanského života je ve službě druhým, ne ve stálém zabývání se sebou samým.

Děti, co mají prázdniny, a dospělí, kteří mají dovolenou, ať si ji užívají s radostným a pokojným srdcem.

Všem našim zemřelým dej navěky své světlo a svou radost.

Bože, ať my, tvá Církev, umíme dodávat lidem kolem sebe důvěru, že lidský život má smysl, že náš svět má dobrou budoucnost před sebou v následování Ježíše Krista, našeho Pána. - Amen.

Nebo:

Když Petr dostal strach o svůj život, volal Ježíše o pomoc. Ve stejné víře se modleme za život celého světa a volejme:

Za Církev, ať je místem, kde lidé dnešního světa mohou zažít Boží blízkost a porozumět jeho slovu.

Za křesťany, jejichž víra pod tlakem různých protivenství zeslábla.

Za ty, kterým jsou upírána lidská práva a svoboda, za nespravedlivě pronásledované a vězněné a za mír všech národů.

Za lidi žijící v nejistotě a strachu, zvláště za ty, kteří svou tíseň nedovedou svěřit v modlitbě Bohu.

Za lidi nemající práci a za ty, kteří vydělají méně, než je třeba k zajištění obživy jejich rodin.

Za naše nemocné a ty, kdo v tomto městě (v této obci) žijí v bídě nebo v osamění.

Za svoje blízké a přátele, za kolegy, s kterými spolupracujeme, a za lidi, kteří pro nás mnoho znamenají.

Pane, ty provázíš naše cesty a podáváš lidem pomocnou ruku. Zachraň nás i všechny, za které jsme prosili, od všeho zla. Neboť tvá je všechna moc nyní i na věky věků. - Amen.

Cyklus B:

Uvedení do 1. čtení

V prvním čtení se asi všichni poznáme v proroku, člověku unaveném až na dno svých sil neustálým zápasem s lidskou hloupostí a zlobou. I hrdinové formátu Eliáše či Mojžíše měli slabosti jako my. Eliáš utíká a propadá malomyslnosti. Ale právě tehdy, když přiznává svou slabost, zasahuje Boží moc. A v síle Božího pokrmu čtyřicet dní putuje až k hoře setkání s Bohem. Kéž i my zažijeme, jakou silou je chléb s nebe a naše společenství kolem stolu Páně.

1. ČTENÍ 1 Král 19,4-8 Šel v síle toho pokrmu až k Boží hoře.

Čtení z první knihy Královské.

Eliáš šel na poušť asi den cesty. Šel si sednout pod jednu kručinku, přál si smrt a zvolal: „Už je toho dost, Hospodine, vezmi si můj život, neboť nejsem lepší než moji otcové!“ Lehl si a pod tou kručinkou usnul.

Tu se ho dotkl anděl a řekl mu: „Vstaň, jez!“ Podíval se, a hle - u jeho hlavy chléb upečený na rozžhaveném kameni a džbán vody. Najedl se a napil a znovu usnul.

Hospodinův anděl se vrátil podruhé, dotkl se ho a řekl: „Vstaň a najež se, neboť cesta by pro tebe byla příliš dlouhá.“ Vstal, najedl se a napil a šel v síle toho pokrmu čtyřicet dní a čtyřicet nocí až k Boží hoře Chorebu.

Slyšeli jsme slovo Boží.

Žl 34,2-3.4-5.6-7.8-9 Odp.: 9a

Odp.: Okuste a vizte, jak je Hospodin dobrý.

Ustavičně chci velebit Hospodina, - vždy bude v mých ústech jeho chvála.
- V Hospodinu nechť se chlubí moje duše, - ať to slyší pokorní a radují se.

Odp.

Velebte se mnou Hospodina, - oslavujme spolu jeho jméno! - Hledal jsem Hospodina, a vyslyšel mě, - vysvobodil mě ze všech mých obav.

Odp.

Pohled'te k němu, ať se rozveselíte, - vaše tvář se nemusí zardívat hanbou. - Hle, ubožák zavolal, a Hospodin slyšel, - pomohl mu ve všech jeho strastech.

Odp.

Jak ochránce se utábořil Hospodinův anděl - kolem těch, kdo Hospodina ctí, a vysvobodil je. - Okuste a vizte, jak je Hospodin dobrý, - blaze člověku, který se k němu utíká.

Odp.

Uvedení do 2. čtení

Svatý apoštol Pavel se dnes v listu Efesanům stává až nepříjemně konkrétním. Nespokojuje se s všeobecným napomínáním, ale klade požadavky, o kterých nikdo z nás nemůže říci: „Mne se to netýká.“ Je to konkretizace nového životního stylu, který je inspirován Božím jednáním. Tak jako Otec odpouští, stejně tak činí křesťan. Tak jako Kristus miluje a dává se jako dar, tak i křesťan. Tím se vytváří jednota.

2. ČTENÍ Ef 4,30-5,2 Žijte v lásce, jako i Kristus miloval nás.

Čtení z listu svatého apoštola Pavla Efesanům.

Bratři a sestry!

Nezarmucujte svatého Božího Ducha, který vám vtiskl svou pečeť pro den vykoupení.

Daleko ať je od vás každá zahořklost, prchlivost, hněv, hádání, nactiutrhaní a všechny druhy špatnosti. Spíše buďte k sobě navzájem dobří, milosrdní a jeden druhému odpouštějte, jak i Bůh odpustil vám pro Kristovy zásluhy.

Ano, napodobujte Boha jako jeho milované děti a žijte v lásce, jako i Kristus miloval vás a zcela vydal sebe za nás jako dar v oběť, vůni Bohu velmi příjemnou.

Slyšeli jsme slovo Boží.

ZPĚV PŘED EVANGELIEM Jan 6,51

Aleluja. Já jsem ten chléb živý, který sestoupil z nebe, praví Pán; - kdo bude jíst tento chléb, bude žít navěky. Aleluja.

Uvedení do 3. čtení

Židé na Ježíšova slova reagovali negativně. Z jejich reakce Ježíš vyvozuje, že mu nepatří, protože neposlouchají toho, který přišel od Otce. Znovu se nám představuje jako chléb našeho života: je to ten chléb, který se vydává za život světa. Dar eucharistie přichází skrze jeho smrt. Pochopíme jeho nabídku a přijmeme ji?

EVANGELIUM Jan 6,41-51 *Já jsem ten chléb živý, který sestoupil z nebe.*

Slova svatého evangelia podle Jana.

Židé reptali proti Ježíšovi, že řekl: „Já jsem chléb, který sestoupil z nebe.“ Namítali: „Copak to není Ježíš, syn Josefův? Známe přece jeho otce i matku. Jak tedy může tvrdit: ‚Sestoupil jsem z nebe‘?“

Ježíš jim odpověděl: „Přestaňte mezi sebou reptat! Nikdo nemůže přijít ke mně, jestliže ho nepřitáhne Otec, který mě poslal; a já ho vzkřísím v poslední den. Stojí psáno v Prorocích: ‚Všichni budou vyučeni od Boha‘. Každý, kdo slyšel Otce a u něho se učil, přichází ke mně. Ne že by snad někdo Otce viděl; jenom ten, který je od Boha, viděl Otce. Amen, amen, pravím vám: Kdo věří, má život věčný.

Já jsem chléb života. Vaši otcové jedli na poušti manu, a zemřeli. Toto je chléb, který sestupuje z nebe, aby ten, kdo ho jí, neumřel.

Já jsem ten chléb živý, který sestoupil z nebe. Kdo bude jíst tento chléb, bude žít navěky. A chléb, který já dám, je mé tělo, obětované za život světa.“

Slyšeli jsme slovo Boží.

TAJEMSTVÍ SVÁTOSTI OLTÁŘNÍ

Ježíšova řeč je neslýchaná: „Já jsem živý chléb, který sestoupil z nebe. Kdo jí z toho chleba, živ bude na věky. Chléb, který já dám, je mé tělo, dané za život světa.“ Kdybychom tyto výroky Pána Ježíše v dnešním evangeliu přemýšlivě poslouchali, muselo by nás to vzrušit stejně jako ty první posluchače: Vždyť je to nepochopitelné! Jak to Pán Ježíš vlastně myslel, co tím chtěl říci? Pokusy o vysvětlení těchto výroků naplňují celá dvě tisíciletí života Církve, a přesto zůstávají a nadále zůstanou tajemstvím Svátosti oltářní. I když Eucharistie je tajemstvím Boží lásky, přece se každá doba právem snažila po svém a pro sebe je pochopit. I my se musíme snažit porozumět jí natolik, abychom z ní mohli čerpat svátostnou sílu, Boží milost. Možná by vás mohlo zajímat, jakými cestami se toto úsilí člověka na cestě za svátostným Ježíšem ubíralo. Jak chápaly svátost Těla a Krve Páně první generace, to naznačuje už její pojmenování: Lámání chleba, Společenství stolu, Hostina, tedy to, co vytváří

bratrskou pospolitost ve společném podílení se na Kristově lásce. Pro ty první byla tedy Nejsvětější Svátost znamením jednoty s Kristem a Církví.

Brzy se ujal i název Eucharistie. Tak se jmenovala děkonná modlitba při rituální rodinné večeři v podvečer soboty. Děkovali při ní za láskyplnou Boží péči o člověka. Prvotní Církev viděla v Eucharistii především Krista dále žijícího mezi námi a společenství věřících kolem něho. Pozdější generace se stále pozorněji zamýšlely nad tím, co se při slavení večeře Páně děje se symboly chleba a vína. Jak se chléb stává Tělem Páně? Odpověď našli ve filosoficko-teologické spekulaci o transsubstanciaci, tj. přepodstatnění: při proměňování se mění podstata chleba na Tělo Páně. Zůstává jen vnější podoba chleba. Po třináctém století dochází k další změně pohledu na Eucharistii. Místo pokrmem je jim více předmětem obdivu, na dívání a uctívání, k adoraci a žehnání. Místo k svatému přijímání chodí lidé na svaté požehnání. V době reformace začali křesťané zdůrazňovat, že Eucharistie je Večeře Páně, tedy hostina, pokrm, společenství lásky.

Jak se můžeme přiblížit k pochopení této stěžejní svátosti my, děti našeho století? Výrazy středověké filosofické spekulace dnešním lidem už mnoho neříkají. Srozumitelnější je dnes původní prostý biblický pohled. Chléb použitý při mši svaté dostává nový význam a účel, nové poslání: běžný pokrm se stává znamením jednoty věřících s Ježíšem, který se za nás obětuje. K porozumění, co se tu myslí, nám postačí příklad z běžného života: Vzali kus dřeva, přičezali je do určitého tvaru a dali mu nový účel: dřevo se jaksi proměnilo ve stůl. Znamená tedy něco jiného, má jiný účel, než být kusem dřeva. Také Pán Ježíš při poslední večeři vzal chléb a dal mu nový význam, nový účel: aby byl jeho Tělem. Je to už poslední pokus o vysvětlení tajemství svátostného Těla Páně? Není. I tento pokus kulhá, jako každé podobenství, jako každý pokus osvětlit tajemství. Tajemství se nedají vysvětlit rozumem, ale dají se pochopit jen srdcem. Jenže toto poznání srdcem se nedá vyjádřit slovy.

Dnešní Církev nemluví jen o tom, co se děje při proměňování s chlebem, ale zase s prvotní Církví zdůrazňuje, že se při mši svaté máme proměnit i my. Jako chléb sestává z mnoha zrn obilí, která napřed vyrůstala porůznu a pak byla shromážděna a spojila se v jeden chléb, tak i my tu máme srůst ve společenství svatých, v jedno Tělo Kristovy Církve. Máme tu zažít do hloubi své bytosti radostný poznatek, že nejsme sami. Že jsme údy Kristova Těla, to je Církve, že jsme součástí velkého společenství rodiny Božích dětí, vykoupených a živených Kristovým Tělem a Krví, to jest samým Ježíšem Kristem. O to tedy jde při naší bohoslužbě: Abychom se i my proměnili v jedno Kristovo Tělo, ve společenství jeho Církve, ve společenství lásky. Tomu naši předkové zřejmě dobře rozuměli. Nazvali tuto bohoslužbu mší svatou. *Mise, missio, mše*, znamená poslání. Chtěli tím pojmenováním zdůraznit, že při eucharistickém proměňování se i my máme proměnit v jeden šik vyslanců Boží lásky v našich rodinách, v našem dnešním světě. *Ite, missa est*, říkávali si na rozloučenou. Jděte, naše misie začínají. Jděte, proměnili jste se v misionáře, ve vyslance Boží lásky. Stane se to s námi i dnes

při mši svaté? Jestliže dnes o trochu lépe pochopíme, že tvoříme všichni dohromady společenství víry, naděje a lásky, pak je tato naše mše svatá správnou křesťanskou bohoslužbou. Svátost oltářní je viditelné znamení Kristova společenství s námi.

SKOK PŘES STÍN

Jeden chlapec stál před rozhodnutím. Znal dvě dívky a rozmýšlel se, se kterou má začít chodit. Jedna byla velmi hezká, ale pořád jaksi ubolená. Druhá byla méně hezká, ale veselá a radostná. Když půjde na schůzku a objeví se obláček, ta první se vyděsí, že bude pršet; druhá bude obdivovat nádheru mraku. Když zmoknou, ta první začne vyčítat, že se kvůli němu ještě nachladí. Druhá odfrkne vodu z nosu a prohlásí, že dešťová voda je dobrá na pleť. Kterou dívku si má vybrat? Kterou byste mu poradili? Jistě všichni tu druhou, tu radostnou. Tak to je správné. Ale teď otázku: Co my? Jsme my také radostní lidé? Svátý apoštol Pavel nám dnes říká: Daleko od vás ať je každá zahořklost, prchlivost, hněv. Kdo by nebyl pro! Kdo by nechtěl být nádhernou osobností a radostným člověkem! My, křesťané, máme pro toho správného člověka pojmenování: Zbožný člověk. Tento pojem „zbožný člověk“ byl v minulosti zavalen pokřivenými představami, ale lidstvo dnes pomalu už zase začíná chápat, co krásného tento pojem v sobě zahrnuje. Začíná chápat, že každý stojíme před volbou:

Buď ve svém vývoji postupně odumírat: být stále úzkoprsejší; snažit se všeho využívat kořistnický pro sebe a tím se dostávat do konfliktu s lidmi kolem sebe a s přírodou, nebo hledat a naplňovat pravou podobu člověka: zbožnost, správný vztah k sobě, k lidem, věcem i k přírodě. Být zbožný, to není koníček, jen záliba pobožných duší. To není pěstování pobožností a bratrstev. Být zbožný, to je ochota nechat se formovat moudrostí Stvořitele k vlastní podobě člověka. To je rozvíjet a používat co nejvíce duševních schopností a sil, kterými nás vybavil Stvořitel. Bezbožný je ten, kdo zakrňuje: jako když moderní pračka vybavená patnácti programy slouží jen na praní modráků. Říká se, že největší světci a géniové využívají jen 30 - 40% duševních schopností, vynikající jedinci tak 10 - 15%, my běžní lidé jen 2 - 3% duševních vloh, kterými nás vybavil Stvořitel. Lidé dnes umějí výborně rozvíjet tělesné síly. Máme na to odborníky, trenéry, tělocvičny, rehabilitace. Stejně tak je třeba naučit se rozvíjet i duševní síly.

Jak se toto trénuje? Jsou na to tři cviky: Modlitba, půst a almužna. První cvik se jmenuje modlitba: To není mechanické odříkávání naučených modlitbiček, nebo tahání Pána Boha za nohu stálým škemráním: "Pane Bože, dej, udělej, nezapomeň!" Bůh není sklerotický děda. Ale je to otevření svého nitra, aby k nám mohl vejít Duch svatý, aby nás zapálil a vypálil, vydesinfikoval z nás trojí neduh: sebe litování, závist a lakotu. Ovšem platí tu zásada: je lépe modlit se špatně než nemodlit se vůbec. Druhý cvik sebevýchovy se po

starodávnu nazývá půst či askeze. Vzít na sebe denní kříž a následovat Pána Ježíše. Dříve se dávalo mnoho rad, jaké zapírání si vybrat, v čem se cvičit. Dnes slyšíme: Nevymýšlejte si sebezápory; zvládejte to, co vám připraví jiní, přátelé i nepřátelé. Unést sebe den co den, unést bližního, to je příležitostí k postu, askezi, sebezáporu až dost. Žádné další si nemusíš vymýšlet. Denně nám vadí, že bližní je jinačí, než my bychom chtěli. Víme přesně, jaký má být, stačilo by, aby si dal říci. A ti nevděčníci si nechtějí dát říci.

Nechťme obracet druhé. Chtějme obrátit a zdokonalit sebe. Druzí se pak změni samovolně, až my sami budeme lepší. Tihle věční předělávači druhých reagují na neúspěchy buď izolací: uzavřou se a to je škaredé. Nebo naopak výpadem: válčí s bližním, někdy i s celým světem. Obojí je špatné a bezbožné. Je tu jen třetí možnost: Přijmout to, že druzí jsou jinačí; přijmout pluralistickou společnost a lidskou mnohotvárnost. Přijmout, že naše dítě poroste po svém a bude jinačí, než jsme si představovali. Přijmout, že bližní je a bude jinačí. Nerozčilovat se tím, spíše se bavit. Dokázat tohle, to je přetěžká věc. Friedrich Heer to nazývá „skok přes vlastní stín“. Je to překonání vlastní panovačnosti a rozumění všemu.

Třetí cvik sebevýchovy se nazývá almužna. Nejsnadnější je darovat to, co vím: Předělat druhého, ovlivnit ho a obrátit jej. Tyto přímé formy apoštolátu jsou použitelné málokdy. Nejsme na to zralí. Tyto formy jsou vhodné jen pro světce: Ti působí tím, co jsou. Pro nás zbývá apoštolát nepřímý. Nevnucovat se s tím, co vím já, ale pomáhat objevit druhému, co je dobrého a pěkného v něm. Rozuměj: přistupovat k němu nikoli s otázkou, jaké chyby na něm mohu objevit a vymýt, ale hledat, jaké vlohy a dobré stránky lze na něm objevit a rozvinout. Vmyslet se do jeho nitra, vidět jeho bolístky. Nekřičet, nehrobit. Vždyť víme, že všechnu pravdu nevládneme, ta je jen v Bohu. Nechtít vnucovat naši pravdu, ale pomoci bližnímu, aby v sobě odhalil pravdu svou. Výsledek, ovoce této almužny bližnímu je radost. Křesťanství je ještě velice mladé, ještě stále v plenkách. Co jsou to dva tisíce let proti statisícům, které člověk má ve svém vývoji za sebou! Teprve se učíme rozvíjet síly Kristova učení. Ale tohle už křesťanství umí a můžeme se tomu učit i my: Jak se modlitbou, postem a almužnou rozvíjet v radostného člověka. Nestojí to za dobré zamyšlení i nám, jak ten svůj skok přes svůj stín provedeme?

OTCOVÉ A MATKY, BUĎTE ÚCTY HODNÍ

„Vy, otcové, nepopouzejte své děti k hněvu, nýbrž vychovávejte je v učení a kázni Páně!“ (Ef 6,4) Minule jsme hovořili o tom, co ukládá čtvrté přikázání dětem vůči rodičům: Mají je ctít, milovat a poslouchat. Mají jim pomáhat a pečovat o ně ve stáří. Ale toto přikázání je nejen pro děti, je i pro rodiče. Těm připomíná, jaký díl zodpovědnosti připadá na ně, aby dětem usnadňovali toto přikázání plnit. Aby děti mohly rodiče ctít, musí být rodiče úcty hodní. Aby je mohly poslouchat, musí rodiče umět poroučet a zachovávat si autoritu. Kde děti

své rodiče nemilují a neposlouchají, tam to bývá zaviněno i nesprávným chováním rodičů. Snad ta nejhorší chyba, kterou rodiče při výchově mohou udělat, je, že dětem neumožňují, aby se od mládí učily žít samostatně. „Hlavně musí děcko na slovo poslechnout,“ říkávají tatínci siláci. Jenže takhle si pletou své dítě se psem. U psa je nejdůležitější cíl výchovy, aby na slovo poslechl. U dítěte je cíl jiný: dítě se má učit a naučit poslouchat sebe, poručit sobě, hlídat se samo.

Rodiče nebudou vždy svým dětem za zády. A co potom, když si děti neumí poručit samy, když se neumí samy rozhodnout, protože rodiče vždy přísně sami rozhodovali, co je pro ně nejlepší. Proto nezesměšňujme každý nezralý nápad dětí, ale vysvětlujme, vedme je k přemýšlení. Pochvalme každý dobrý nápad. Dovolte vše, co povolit lze, pak vám budou děti věřit, že zákaz je oprávněný. Vaše dítě nemá vyrůstat k vašemu obrazu, ale k obrazu Božímu. Vy máte dětem pomáhat rozvinout ty dobré vlohy, které do nich Stvořitel vložil, i tenkrát, když to neodpovídá vašim představám. Kolik mladých charakterů se nerozvinulo proto, že rodiče nevedli k samostatnosti. Kolik mladých manželství se rozbilo proto, že rodiče chtěli stále určovat a diktovat, co je pro ty mladé nejlepší. Dospělým dětem mají rodiče radit jen tenkrát, když se jich děti na radu ptají. Rady nežádané jsou nežádoucí, a proto neprospěšné, byť byly sebelépe míněné. Co u svých dětí zameškáš na výchově v dětství, to v dospělosti nedoženeš.

Vraťme se tedy ještě k tomu dětství: Nechtěj udělat z dítěte „nej, nej“ ve všem. Chtěj, aby bylo normální, takové, na co má a stačí. Nechtěj si za každou cenu vynutit, aby se tvé dítě mělo na světě lépe než ty. Dej mu možnost, aby si žilo po svém, ukazuj mu, že duchovní hodnoty jsou více než majetek. Nechtěj je ušetřit každé námahy, každého úsilí, zajistit je finančně i společensky. Uč je raději, aby se samo umělo postarat o sebe a jednou i o tebe. Nezanedbej trpělivé a laskavé, ale důrazné vedení charakteru. Chraň se panovačného, kaprálského uplatňování autority. Ze slabých dětí to udělá lidi ušlápnuté a zakřiknuté, kterým se nevede dobře na zemi. U opačných povah to udělá lidi agresivní a vzpurné, kteří jsou svým radikalismem ve stálém rozporu s okolím, ať jsou, kde jsou. Poroučej co nejméně. Ale když už poručíš, musíš dohlédnout na splnění rozkazu a pochválit.

Svévolné rozkazování a nepochválení neposlušnost přímo provokuje. Nezmeškej dobu od čtyř do šesti let, kdy je duše dítěte tak chtivá poznávání. Kde v tomto věku ponechají dítě jen světu pohádek a večerníčků, a nepovědí mu nic o dobrém Otci v nebesích, o Příteli Ježíši, tam bude tento nedostatek na dětech patrný po celý jejich život. Nic nemá děti připravit o to, aby se od rodičů naučily znát Otčenáš, když se jej společně modlí; znát a chápat Desatero, když vidí příklad rodičů, jak je zachovávají. Zanic se nepřiprav o pevný základ, na němž může vyrůstat poslušnost: o rodičovskou autoritu založenou na lásce, která dětem důvěruje a dává jim tak potřebnou svobodu, svobodu i k uděláním chyby a poučení se z ní. Ovšem i při sebe svědomitější výchově může dojít ke krizím a

nezdarům, protože na děti působí kromě rodiny ještě škola, televize, kamarádi, ulice.

V jedné dobré katolické rodině se stalo, že nejstarší syn Jirka, už gymnazista, nepřišel jednoho dne domů ze školy. Když se po něm začali shánět, zjistili, že ani ve škole nebyl. Hledala ho policie i rozhlas. Po třech dnech došel telegram od vzdálených příbuzných: „Překvapivě přijel Jirka. Co dělat?“ A tatínek telegrafoval zpět: „Pošlete ho domů.“ Jirka přijel se strachem. Čekal, že bude zle. Ale nebylo. Teprve po nějaké době si ho tatínek vzal stranou a řekl: „Chlapče, selhali jsme oba dva. Ty, žes provedl takovou nerozumnost, a já, že jsem tě zřejmě špatně vychovával. Vina si žádá trest a napravení. O své nápravě budeme přemýšlet každý sám, ale trest bychom si měli uložit společný. Zítra v neděli nebudeme s ostatními u stolu a zůstaneme o chlebu a vodě. Souhlasíš?“ Jirka rád souhlasil.

Při tom chlebu a vodě z něj konečně vylezlo, co bylo příčinou útěku z domu. S tatínkovou pomocí se našlo i rozumnější řešení. Ten Jirka tuhle historku ze svého mládí po létech vypravoval a dodal: „Díky té mé klukovině jsem tenkrát pochopil, jak výborného mám tatínka.“ Pravda, ten chléb a voda není recept na všechny výchovatské potíže. Ale je to doklad, že mládež se dá poučit vlastními chybami, když dospělí na ně nereagují podrážděně a nepřiměřeně. Do zpovědního zrcadla patří u čtvrtého přikázání i otázka vztahu k našim nadřízeným, k vrchnosti. Zda je nespravedlivě nekritizujeme nebo zda nepodlézáme. O jednom vysoce postaveném mohl kazatel nad hrobem prohlásit: „Před nikým nepoklonkoval a po nikom nevyžadoval, aby se klaněl jemu.“ To je pěkné vyjádření, jaký má být vztah mezi podřízenými a nadřízenými.

DOSPĚLÁ MANŽELSKÁ LÁSKA

Možná znáte přísloví: „Bůh vymyslel lásku, lidé vymysleli peníze.“ Jaké trampoty jsou v manželství s penězi, ví kdekdo. Hovořme tedy raději o Božím vynálezu, o manželské lásce, o lásce dospělé. Jaká je ta dospělá láska? Kdo vůbec je dospělý? Podle tvrzení psychologů asi 60% lidské populace nepřesahuje duševní úroveň dvanáctiletých. A jsou i dospělí, kteří duchem uvízli na úrovni sedmiletých. Francouzský kněz a vychovatel mládeže Louis Evely k tomu říká: „V každém z nás se určitá část naší bytosti zastavila na úrovni tříletého děcka, jiná na dvanáctileté, jiná v patnácti, jiná zatvrdla ve dvaceti.“ Ve třech letech jsou děti naprosto konzervativní. Žádné změny! I pohádky chtějí slyšet doslova stejně. Změn se bojí. Jsou-li vyrušeny ve svých návycích změnou, reagují úzkostně a agresivně. Kolik téhle tříletosti se skrývá ve velké části obyvatelstva!

Ve dvanácti letech je vše naopak. Děti stavějí vzdušné zámky. Touží změnit svět. Každého půl roku se nadchnou pro něco jiného. Stále někam spěchají. Patnáctiletí chtějí rozumovat. Za city se stydí. Někdy se stanou i

necitelní. Nesnášejí kritiku, neumějí doznat chybu. Ale druhé kritizují tvrdě. Celý svět kritizují. Někomu to také tak zůstává. Jaký je stav dospělosti, stav zralé povahy? Dospělý ví a připouští, že v něčem je dobrý a v něčem chabý. Že svět je ohavný i velkolepý. Lidé že jsou velcí i malí. Zralost se měří podle schopnosti utrpět porážku a nezhroutit se. Cenit si toho, co mám. Unést životní rizika. Zápasit se svými chybami. A zralá láska? Jako víra je překonání pochybnosti, tak láska je překonání lhostejnosti. Když mi někdo řekne: „Mám dokonalou ženu!“, pak mu odpovím: „To sis jí málo všímal! Neznáš ji ještě.“ Ale když mi někdo řekne: „Má žena má hodně chyb, ale ještě více je na ní dobrého, a proto jí mám rád!“, pak mu mohu gratulovat.

To je smysl vypravování o svatbě v Káně. Uprostřed svatby prožívají manželé zklamání. Zásoby pro svatbu jsou náhle vyčerpány. Obvyčně se taková nepříjemnost projeví až dva tři roky po svatbě, ale tito jsou v maléru už při svatební hostině. Asi by se sami začali bezradně hádat, kdo že je tím vinen. Ale pozvali si na svatbu Hosta, Krista. Slaví svatbu jako svátost s Kristem. A Kristus pomáhá zásoby vína obnovit. A nejen to, ukazuje se, že druhé víno je lepší než první. Druhá láska, ta, kterou milujeme víc druhého než sebe, ta je lepší než první, která je ještě moc sobecká. Druhé víno, zralá manželská láska, ta druhého vidí a oceňuje. Ptám se manžela: „Pracuje vaše žena?“ „Ne, je doma!“ Já vím, že je to obvyklý způsob mluvení, ale přece: kolik je v té odpovědi přehlížení ženiny práce v domácnosti. Ona má doma pracovní dobu 80 hodin týdně, ale přece není před zákonem a často ani před svým mužem pracující osobou na plný úvazek: „Vždyť do práce nechodíš.“

Zralá manželská láska nejen ženinu práci vidí, ale dbá, aby jí ostatní pomáhali. „Podívej, na televizoru je vrstva prachu!“, říká mladý ženáč, když zapíná televizor. „Jé, promiň, já jsem na to zapomněla,“ omlouvá se ona a běží od plotny pro hadr. Špatně! Když už si takového nedospělce vzala, musí s ním jako s nedospělým zacházet a říci s klidným úsměvem: „To je hezké, že sis toho všiml! Prachovka je támhle v šuplíku, utři prach a já zatím dodělám tu večeři.“ V takto zvládnutých situacích manželská láska dozrává. Dozrává, když si uvědomíš, že na všechno nestačíš sám. Je to štěstí, když je tu druhý, který je ochoten ti pomoci. Když to není tvůj konkurent, ale partner.

Tvá láska dozrává, když objevíš, že vy dva máte od Boha společný úkol a to nejen ve své rodině. Tvá láska dozrává, když se učíš brát sebe sama takového, jaký jsi. Snažíš se být lepší, umět víc, to ano, ale děláš to bez užírání a bez závidění druhým. Tvá láska dozrává, když se učíš brát druhého, jaký je. Tvá žena není tvá žačka, abys ji pořád chtěl polepšovat. Je to tvá partnerka. Neptej se, jak se musí ještě změnit, aby vyhovovala tvým požadavkům. Ptej se, co dobrého vnesla do tvého života, když si tě vzala. Tvá láska dozrává, když uneseš kritická slova na svou osobu: co druhému na tvém chování vadí, čím narušuješ pěkné soužití. Když to nejen uneseš, ale také o tom přemýšlíš a snažíš se to napravit.

Vaše vzájemná láska dozrává, když se učíte rozvíjet svůj citový život společným prožíváním hezkých věcí, vzájemným nasloucháním. Uvažováním o názorech druhého, společným hovorem s Bohem při večerní modlitbě. Vaše vzájemná láska bude mít možnost růst a dozrávat, když si vzájemně dáte čas k růstu, když nekladete dětinská ultimáta, jak musí být ten druhý jinačí hned, teď, na mrknutí oka. Dobré věci vznikají pomalým růstem. Náhlé změny bývají spíše katastrofy. Manželství je Kristova svátost nejen tím, že měli svatbu v kostele. Je svátostí každodenní, zviditelňováním neviditelného. Odkrýváním Božího plánu s těmi dvěma a s vašimi dětmi. Jenom trpělivé dozrávání k dospělé manželské lásce umožňuje, aby si manželé uměli darovat domov, místo bezpečí, soukromí, pohody a lásky. A stojí to za to, denně usilovat o své lidské dozrávání.

Říká se vyznání víry.

Přímluvy

Pán Ježíš nás má tak rád, že chce být neustále s námi. Na nabídku jeho lásky radostně odpovíme:

Ty chceš sjednotit lidstvo do jednoho společenství svého království. Ať přestaneme vyhledávat, co nás rozděluje a držíme se toho, co nás spojuje.

Tys na zlo odpovídal dobrem. Ať si lidé zoškliví zbraně a vyrábějí raději to, co slouží k životu.

Ty se nám nabízíš jako pokrm života. Ať se to snažíme pochopit.

Ty chceš, abychom dávali příklad tím, jak se mezi sebou máme rádi. Ať umíme snášet chyby druhých pro to, co je na nich dobrého.

Ty jsi křísil mrtvé k životu. I našim zemřelým dej věčný život.

Také povolej mladé muže, kteří by s Církví mohli slavit svátostná tajemství.

Pane Ježíši, náš Bratře a Učiteli, my v tebe věříme, v tebe doufáme, my tě milujeme, s tebou chceme žít po celý svůj život, i za něj až na věky věků. - Amen.

Cyklus C:

Uvedení do 1. čtení

Kdykoli čteme Písmo svaté, musíme mít stále na mysli, že se tu nejedná jen o vzpomínání na události dávno minulé, ale že se tu mluví o naší přítomnosti. Boj mezi Egyptany a Hebreji, o němž se dnes čte v prvním čtení, to je i boj mezi dobrem a zlem v našem srdci, v našem životě.

Nebo:

Text je vzpomínkou na vysvobození z Egypta a toto vysvobození je zárukou a příslibem Boží ochrany v současnosti. A v očekávání této spásy se slaví velikonoční svátky, při kterých se zpívají oslavné žalmy.

1. ČTENÍ Mdr 18,6-9 *Čím jsi trestal protivníky, tím jsi oslavil nás, když jsi nás povolal.*

Čtení z knihy Moudrosti.

Ta noc, v níž byli pobiti prvorození Egyptanů,
byla napřed oznámena našim otcům,
aby byli dobré mysli,
když bezpečně poznají, jakým přísahám uvěřili.
Pak tvůj lid už očekával
záchranu spravedlivých a zkázu nepřátel.
Neboť čím jsi trestal protivníky,
tím jsi oslavil nás, když jsi nás povolal.
Vždyť skrytě obětovaly zbožné děti dobrých rodičů
a svorně si uložily božský zákon,
že svatí budou mít stejný podíl
na stejných dobrech i stejných nebezpečích,
když předtím zazpívali chvalozpěvy otců.

Slyšeli jsme slovo Boží.

Žl 33,1+12.18-19.20+22 Odp.: 12b

Odp.: Blaze lidu, - který si Hospodin vyvolil za svůj majetek.

Radujte se, spravedliví, z Hospodina, - sluší se, aby ho dobří chválili. -
Blaze národu, jehož Bohem je Hospodin, - blaze lidu, který si vyvolil za svůj majetek.

Odp.

Hospodinovo oko bdí nad těmi, kdo se ho bojí, - nad těmi, kdo doufají v jeho milost, - aby jejich duše vyrval ze smrti, - aby jim život zachoval za hladu.

Odp.

Naše duše vyhlíží Hospodina, - on sám je naše pomoc a štít. - Ať spočine na nás, Hospodine, tvé milosrdenství, - jak doufáme v tebe.

Odp.

Uvedení do 2. čtení

Druhé čtení nám vysvětluje, co je to víra: není to jen uznávání slovem, že určitým pravdám věříme. Je to vyznání činem, jednáním i životem.

Nebo:

Víra v následujícím čtení je chápána jako síla, která žene dopředu, jak je zřejmé z uvedeného příkladu izraelského praotce. Liturgický úryvek uvádí pouze otce věřících, Abraháma: U něj je víra totožná s odevzdaností Bohu, s odevzdaností vlastních jistot i vstříc nejistotám.

2. ČTENÍ Žid 11,1-2.8-19 Čekal na město, které sám Bůh vystaví a založí.

Čtení z listu Židům.

Bratři a sestry!

Víra je obsahem toho, v co doufáme, je přesvědčením o věcech, které nevidíme. Pro ni se našim předkům dostalo pochvaly.

Protože Abrahám věřil, uposlechl Boží výzvy, aby se vystěhoval do země, kterou měl dostat v dědičné držení; vystěhoval se, ačkoli nevěděl, kam jde. Víra ho vedla k tomu, aby se usadil v zaslíbené zemi jako cizinec, bydlel ve stanu, podobně jako Izák a Jakub, kterým se dostalo dědictvím stejného příslibu. Čekal totiž na město s pevnými základy, které sám Bůh vystaví a založí.

I neplodná Sára uvěřila, a proto dostala sílu stát se matkou, a to přes svůj pokročilý věk, protože se spolehla na toho, který ten slib dal. A tak z jednoho muže, a to už vetchého, vzešlo tolik potomků jako hvězd na nebi a jako písku na mořském břehu, který nikdo nespočítá.

Tito všichni umírali s vírou, i když se nedočkali toho, co bylo slíbeno: jen zdáli to viděli a radostně vítali a prohlašovali, že jsou na zemi jenom cizinci a přistěhovalci. Když tak mluvili, dávali tím najevo, že pravou vlast teprve hledají. Kdyby měli na mysli tu, z které se odstěhovali, měli by přece dost času se tam vrátit. Ale oni toužili po lepší vlasti, totiž nebeské. Proto se ani Bůh za ně nestydí a nazývá se jejich Bohem a připravil jim město.

Protože měl Abrahám víru, přinesl Izáka v oběť, když ho Bůh zkoušel. Svého jediného syna chtěl obětovat, třebaže mu bylo slíbeno: „Od Izáka budeš mít potomky.“ On totiž uvažoval takto: Bůh má dost moci, aby vzkřísil třeba i mrtvé. Proto také Izáka dostal nazpátek i jako předobraz.

Slyšeli jsme slovo Boží.

ZPĚV PŘED EVANGELIEM Mt 24,42a.44

Aleluja. Bďte a buďte připraveni, -
neboť Syn člověka přijde v hodinu, kdy se nenadějete. Aleluja.

Uvedení do 3. čtení

Ze všech čtyř evangelistů jen svatý Lukáš nám zachoval tato útěšná slova, která si teď budeme číst: Jsme my věřící ve světě menšinou. Jsme malým

stádečkem, ale bát se nemusíme: my jsme tu, abychom ukazovali těm kolem sebe, jak si hezky žít beze strachu a bez bázně.

Nebo:

Správné používání majetku má umožnit připravenost na setkání s Pánem Ježíšem. Jeho slova jsou nejprve obecná a platná pro všechny učedníky: Učedník totiž neví, kdy se Pán vrátí, a proto má být stále připravený. Tato obecná napomenutí však vyústí v konkrétnější aplikaci na vedoucí společenství: Komu Bůh mnoho svěřil, od toho bude víc vyžadovat.

EVANGELIUM Lk 12,32-48 *1 vy buďte připravení:*

Slova svatého evangelia podle Lukáše.

Ježíš řekl svým učedníkům:

„Neboj se, malé stádce! Váš Otec rozhodl, že vám dá království.

Prodejte svůj majetek a rozdejte na almužnu. Opatřete si měšce, které nezpuchří, poklad v nebi, kterého neubývá, kam se k němu zloděj nedostane a kde ho mol nerozežere. Vždyť kde je váš poklad, tam bude i vaše srdce.

Mějte bedra přepásaná a vaše lampy ať hoří, abyste se podobali lidem, kteří čekají na svého pána, až se vrátí ze svatby, aby mu hned otevřeli, když přijde a zatluče. Blahoslavení služebníci, které pán při svém příchodu najde, jak bdí. Amen, pravím vám: Přepáše se, pozve je ke stolu, bude chodit od jednoho k druhému a obsluhovat je. A když přijde po půlnoci nebo při rozednění a nalezne je tak, jsou blahoslavení.

Uvažte tohle: Kdyby hospodář věděl, v kterou hodinu přijde zloděj, nenechal by ho prokopat se do domu. I vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kdy se nenadějete.“

Petr se ho zeptal: „Pane, říkáš toto podobenství jenom nám, nebo všem?“

Pán řekl: „Kdo je tedy ten věrný a rozvážený správce, kterého pán ustanoví nad svým služebnictvem, aby jim dával včas přiděl jídla? Blaze tomu služebníku, kterého pán při svém příchodu najde, že to dělá! Opravdu, říkám vám: Ustanoví ho nad celým svým majetkem. Kdyby si však onen služebník pomyslí: ‚Můj pán hned tak nepřijde‘, a začne tlouci čeledíny a děvečky, jíst, pít a opíjet se, přijde pán toho služebníka v den, kdy to nečeká, a v hodinu, kterou netuší, ztrestá ho a odsoudí ho ke stejnému údělu s nevěřícími. Služebník, který zná vůli svého pána, a přece nic podle jeho vůle nepřipraví a nezařídí, dostane mnoho ran. Ten však, kdo ji nezná, a udělá to, co zasluhuje bití, dostane jich méně. Kdo mnoho dostal, od toho se mnoho očekává, a komu se mnoho svěřilo, od toho se bude víc žádat.“

Slyšeli jsme slovo Boží.

BOJ MEZI DOBREM A ZLEM

Myšlenkový svět naší liturgie stojí na biblických textech. Přitom především Starý zákon se používá často v přeneseném, obrazném slova smyslu. Kdo se nenaučí takto myslet, ten se nebude cítit v našich liturgických textech doma, nepřeklene vzdálenost k současnosti. Téma prvního čtení patří k jádru starozákonního zjevení. Opěvuje je liturgie Veliké noci. Noc vysvobození Izraele z egyptského otroctví splývá v Exultet s nocí, v níž jsou noví křtěníci obmyti z hříchů, kajícíci usmířeni. To vše je noc, která oloupila Egyptany a obohatila Hebrejce. Vzdálenost času je odstraněna, vše splývá v jedno spasitelné jednání Boží. Když se čtou posvátné texty, nejedná se jen o vzpomínání na dávné historické události, ale i o naši přítomnost.

Kdo jsou dnes Egyptané a kdo Hebreové? Novozákonní Boží vůle po spáse všech nás chrání od naivního starozákonního triumfalismu: Izrael je ten spravedlivý a vyvolený, jeho nepřátelé jsou hříšníci a zahynou. Fronta, kterou tenkrát vedla mezi národy a rasami, teď vede středem každého člověka, jeho srdcem. „Záchrana spravedlivých a zkáza nepřátel,“ to je boj mezi dobrem a zlem v každém z nás. Je to boj na život a na smrt a není ještě ukončen. Ale u toho, kdo uvěřil v Ježíše, kdo důvěřuje v nebeského Otce, u toho je už o výsledku boje rozhodnuto. Adresáti listu Hebrejům jsou zřejmě křesťané znejistělí ve víře, podobně jako křesťané dnešní. Ptají se: „Kde je co vidět z té ohlašované spásy?“ Proto je pro ně i pro nás důležitá otázka, co je víra.

První verš se nepokouší podat nějakou definici víry, třebaš ve smyslu scholastické teologie. Chce odpovědět na situaci věřících. Jsou unaveni vyhlížením Krista a příkořimi, která pro víru snášejí. Vírou se tu nerozumí držet za pravdivé určité výroky a ústy je jako pravdivé vyznávat. Víra je vyznání dynamické, vyznání činem, životním postojem a jednáním. Víra vede člověka, že přestává stavět život na jistotách jen zdánlivých a stává se s Abrahamem nomádem, Božím poutníkem. Sází svou jistotu ne na to, co má pevně v ruce, ale na Boží zaslíbení. Nad verši evangelia jde člověku ze srdce modlitba švýcarského profesora homiletiky:

Trochu vody ze studny a chléb; sedlák, který zasévá; svatba a vinný keř; ovečka a ztracená mince; kousek kvásku, Pane, tys nepotřeboval víc, aby ti tvoji posluchači porozuměli. Ale kde má vzít tvůj učedník v našem století tak prostá slova, aby mu současníci porozuměli? Mluv k nám, Pane, Ty! Volej do hluku dneška tvé slovo! Učiň tvou pravdu poznatelnou i našemu světu! Dej nám nalézt pravé slovo v pravou chvíli! Perikopa je svědectvím, jak se počáteční euforie z čekání blízkého příchodu Páně mění v novou podobu radosti: z vědomí, že náš život je dobou osobního osvědčení v radosti ze služby bližním. Zda toto evangelium osloví dnešního posluchače, to závisí na tom, jak se dokážeme přenést od obrazných biblických rekvizit, jako například hořící lampa, do dnešní situace; jak dokážeme náladu textu zkonkretizovat do zodpovědného jednání v naší současnosti.

Jakou představu v nás dnes vyvolávají slova čekání a bdělost? Čekání u lékaře nebo na autobus. Ale čekáním je proniknut celý lidský život. Mladí čekají na dospělost, dospělí na splnění svých představ, nemocný na uzdravení, starý na smrt. Stále se čeká, většinou v nejistotě, úzkosti, strachu nebo otupělosti. Věřit znamená dát čekání smysl a cíl. Ba víc: věřit znamená ne už jen pasivně čekat, ale vědomě jít k budoucnosti, k cíli. Mít cíl, těšit se na něj, mít i konečný cíl: setkání s Ježíšem v Otci. Věřící člověk je vpravdě bdělý, aktivní a tvůrčí. Má důvěru, tedy i optimismus. Zapamatujte si: Víra je kladný postoj k Boží budoucnosti.

ZAČ KOUPIT ŠTĚSTÍ

Před lety jeden kněz zastupoval nemocného kněze v jiné farnosti. Když skončil kázání, místo tehdy obvyklého Amen, jak byl zvyklý ze své farnosti, ozvalo se jako jedním hlasem zvučné: Zaplat' Pán Bůh! Byl tedy potěšen. To se jim jistě to kázání líbilo a tak hlasitě děkují. Ale po mši se mu to už nezdálo tak jisté a tak se zeptal kostelníka: „Strýčku, co říkáte po kázání, které se vám nelíbí?“ Strýc se šelmovsky usmál a povídá: „Nahlas řekneme Zaplat' Pán Bůh, a potichu dodáme: že už je po tom.“ A tak odjížděl a nebyl si jist, zda svým slovem té farnosti posloužil, nebo zda je jen nudil. Od té doby přešla léta. Mnohé se změnilo, ale tahle nejistota po kázání často prý zůstává tomuto kazateli za krkem i dnes. Zato o jedné neděli na pochybách nebyl: „Cos nám tu chtěl povídat, to už dávno víme,“ zněla mu ozvěna písničky. „To my víme, že ty největší hodnoty života, zdraví a moudrost a štěstí si nekoupíme za peníze. Ale co nevíme je, zač nebo jak si to štěstí koupíme.“

Paní Božena Němcová napsala krásnou pohádku: „Jak Jaromír k štěstí přišel.“ Jak přijdeme ke štěstí my? Jak si je můžeme pořídit? Vy všichni víte, že je tisíce způsobů, jak si štěstí pokazit. Ale směr, který bezpečně vede ke štěstí, najde málokdo. V které si moudré knize stojí výrok: „Šťasten člověk ten, který ovládá umění, jak svázat krásnou kytici z květin, které má v dosahu.“ To je pěkný obraz umění šťastného života. Kolik trampot vzniká v životě z toho, že lidé neumějí používat možnosti, které jim jejich život nabízí. Buď ty květiny vůbec nevidí, nebo z nich tu hezkou kytku nedovedou sestavit. Znáte asi také takové lidi, kteří musejí v každé polévce najít nějaký chlup, na všem něco špatného. Ač dospělí, stále se chovají jako malé rozmazlené děti: Dělej jim, co dělej, nic jim není dost pod nos. Vždy chtějí mít právě to, co nemají, co má ten druhý, co je pro ně momentálně nedosažitelné. Chtějí zkrátka vždycky vázat svou kytici z květin, které právě nemají.

A tak první klíček, který otevírá cestu k šťastnému životu, by mohl znít: Nehledej štěstí ve věcech, které nemáš, ale skládej si je z toho, co máš v dosahu, co máš kolem sebe a v sobě. Druhý klíček, to je citlivost pro kladné stránky věcí a událostí. Vysvětlím příkladem: Dva jedou v autě, se kterým havarují. Jeden říká přátelům: „Zažil jsem hrozné neštěstí. O malinko mě to stálo život.“ Druhý

říká: „Měl jsem ohromné štěstí, auto rozbité nadranc a já zůstal bez škrábance.“ A tak jsou lidé, kteří mají pořád nějaké štěstí: Že chytili vlak, že se dobře pobavili, že měli pokojnou dovolenou, že děti jsou zdravé. V neštěstí zjistí, že měli štěstí, protože přežili. Třetí klíček: Udělej také něco pro své štěstí! Nečekej jen pasivně, až přiletí zlatá muška, ale dopřej si, co ti udělá radost! Zařid' si třeba svou světnici tak, aby ses v ní cítil hezky. Kup si gramodesku se skladbou, která se ti líbí. Dej někomu dárek. Kup si a čti hezkou knihu. Anebo prostě: daruj si jednou bohatýrské vyspání. Pomodli se pořádně. Zaskoč do kostela.

Čtvrtá rada zní: Připrav si občas příjemnou změnu! Zle na nás dopadá každodenní monotónnost, stálá stejnost života, kolotoč stálých návyků. Vyskoč jednou ze svých bačkor, ať to stojí trochu času, trochu peněz, trochu pohodlí. Ať to stojí trochu fantazie! Zajed' si do divadla. Na návštěvu k přátelům, kteří žijí daleko. Bohatý život je lepší než bohaté konto na knížce. Pátá rada: Žij v přítomnosti. Ptali se kdysi velmi zaměstnaného člověka, jak to dělá, že není roztržitý a nervózní. Odpověděl: „Víte, to je jednoduché. Já když stojím, tak stojím. Když jdu, tak jdu. Když sedím, tak sedím. Když mluvím, tak mluvím.“ Tu mu tazatelé skočili netrpělivě do řeči: „To přece tak dělá každý. Ale co děláš navíc?“ A on jim začal znovu říkat: „Když stojím, tak stojím. Když sedím atd.“ „Ale to přece opravdu dělá každý!“ „Kdepak,“ řekl ten moudrý muž: „Vy, když sedíte tak už v duchu vyskakujete. Když stojíte, tak už v duchu běžíte. A když se dáte v chod, zadkem jste ještě na místě, ale hlavou už v cíli. Učte se být tam, kde jste, dělat to, co děláte, a nebudete nervózní.“

A poslední rada, jak přijít ke štěstí, zní: Uvolni se! Jedna spisovatelka napsala: „Považuji Pána Ježíše za nejšťastnějšího člověka, který kdy žil, protože on svou pohodou, svým pokojem, svým štěstím uměl nakazit jiné kolem sebe. Že svou sílu dával dál. Že rozdával, co měl. Šťastným se může cítit ten, kdo se neдрží křečovitě svých pokladů, kdo se podílí s okolím a vědomím, že má víc dobra a krásy kolem sebe k dispozici, než dokáže za celý život rozdat: ba že při tom rozdávání další a další krásu objevuje a získává.“ Ještě srozumitelněji jsme to slyšeli v evangeliu od Pána Ježíše: „Nebojte se, malé stádece! Váš Otec už rozhodl, že vám dá království! Opatřete si věnce, které nevadnou, poklad v nebi, kterého neubývá. A kde je váš poklad, tam bude i vaše srdce v Boží radosti!“ Shrňme si to takto: Umění hezkého, šťastného života, to není u nikoho umění vrozené. Kdepak. Rodí se vždy plačící bázlivý uzlíček. To je umění, které si musíme získat, naučit se, nacvičit. Tedy chutě trénujme super olympijskou disciplínu: Umění, jak podle návodu evangelia, které zde neděli co neděli slyšíme, z květiněk co máme kolem sebe, vázat kytici šťastného života.

NEBOJ SE MALÉ STÁDEČKO

Současníci Pána Ježíše, první křesťané, žili v přesvědčení, že konec světa a slavný trvalý příchod Ježíše Krista na svět nastane ještě za jejich života. Dnešní evangelium svatého Lukáše zachycuje situaci druhé křesťanské generace, která

už byla unavena a zneklidněna čekáním na Pána, který stále nepřicházel. Co jim Pán radí? Nebojte se. I když jste jen malé stádečko, Boží království bude vaše. Buďte připraveni a těšte se. Pán přijde, každý zažije to setkání a bude to pro každého znenadání. Dnes jsme my křesťané zase už jen malé stádečko. Pominuly křesťanské veleříše. Zemřeli vladaři, kteří se odvolávali na právo vládnout z Boží milosti. Dnešní vladaři prohlašují, že vládnou z vůle lidu. Dnešní státy už neznají křesťanství jako státní masové celonárodní náboženství.

My křesťané jsme dnes hrstkou mezi davy. Denně si znovu uvědomujeme, jak stojíme se svou vírou osaměle: na pracovišti, mezi sousedy v domě a v ulici, ba mnozí z nás jsou osamělí se svou vírou i uprostřed vlastní rodiny. Jsme malé stádečko. Co nám však říká Pán Ježíš? „Nebojte se. Boží království bude vaše. Nejste chudáci, jste bohatí. Váš poklad je dobro, které jste za života prokázali a ještě prokážete, je to radost, kterou děláte, útěcha, kterou dáte, pomocná ruka, kterou podáte potřebnému. A že je vás málo takových boháčů? To je normální a vždy to tak bylo. Státní a celonárodní církve, ti všichni stejně nebyli moji vyznavači. Já jsem vždy mluvil o malém stádcí, o hořčičném zrnku, o kvasu v pohankovém těstě. Nebojte se tedy, nic zlého se neděje.“

Pán Ježíš nám radí: „Buďte připraveni!“ Dnešní evangelium nás chce tak trochu vytrhnout ze zabydlenosti ve věcech nepodstatných a orientovat nás více do budoucnosti. Je to zvláštní, že v naší době, kdy se lidé tolik vzrušují utopiemi, kdy fantastické Vzpomínky na budoucnost jsou světovým bestsellerem, kdy byl vytvořen nový vědní obor futurologie, že křesťanská futurologie, eschatologie Bible je tak málo známá. A přece je to nejrealističtější a nejoptimističtější výhled do budoucnosti lidstva: Vše spěje nezadržitelně ke konečnému dobru, k době, kdy Pán přijde a naplní všechno stvoření dobrem. Tomuto vyvrcholení vývoje světa a vesmíru bude předcházet vyvrcholení našeho osobního života, naše osobní setkání s Kristem, kterému se říká nepochopeným slovem smrt.

Na setkání s Kristem, na jeho příchod, se máme tedy těšit. Máme jej bděle a důvěryplně vyhlížet. Příklad bdělé důvěry nám dává svatý apoštol Pavel v Abrahamovi a Sáře. Dokážeme-li to tak jako tito dva a jako miliony křesťanů po nich, pak náš život bude zbaven neklidu, nejistoty, bázně ze současnosti i budoucnosti: bázně ze smrti. A to už za kus upřímného úsilí stojí.

VÍRA JE PŘESVĚDČENÍ O VĚCECH, KTERÉ NEVIDÍME

Jsou lidé, kterým se zdá, že Bible je dnešní době a našemu dnešnímu životu vzdálena. A podívejte se: uprostřed našich prázdnin, uprostřed našich dovolených, výletů a zájezdů slyšíme dvě čtení na tohle téma: v epištole o muži, který se vydá i s manželkou na dlouhé cestování do neznáma, a v evangeliu o pánovi, který se z cestování vrací domů. Ve čtení se jedná o tom, co my, lidé, očekáváme od Boha. V evangeliu se jedná o tom, co Pán Bůh čeká od nás, od lidí. O tom, co my čekáme od Boha, od života, mluvíme často. Ale na to, co Bůh

čeká od nás, na to už myslíme méně často. Ale vraťme se k tomu cestování. V epištole, u Abrahama, se nejedná o výlet, jedná se o vystěhování z domova, o emigraci do cizí, neznámé země. Slyšeli jsme to před chvílí: „Protože Abrahám věřil Bohu, uposlechl Boží výzvy, aby se vystěhoval do cizí země. Vystěhoval se, ačkoli ani nevěděl, kam jde.“ Tak to stojí v listu Židům. Abraham putuje do neznáma. V pevné víře v Boha se stává nomádem, kočovníkem.

Myslíš si možná: Mne se tohle netýká. Já jsem usedlý člověk. Mám svůj byt, mám svou práci, mám svou rodinu. Já jsem na cestách právě jen o dovolené. Dobrá, v tomhle smyslu se to nás tady netýká. My žijeme v zemi, kde lidé nemusejí masově utíkat z domovů, protože by jim domy nad hlavou bořily bomby, protože by doma umřeli hladem. Ale i zde se každého člověka, ať je mladý nebo starý, dotýká nejistota trvalého zaměstnání, nejistota zdraví, nejistota života. Život každého člověka je stále ohrožen, znejistěn, všichni jsme jaksi na cestě. Jdeme my po téhle životní nejisté cestě také ve víře v Boha, jak se to říká o Abrahamovi a o dalších biblických postavách?

Kladu tuto otázku nejprve vám, mládeži. Zda se vydáte na cestu do života v důvěře v Boha, nebo jen v důvěře ve známosti rodičů a ve svou šikovnost? I vám platí abrahámovská výzva: vydej se na cestu tam, kde já tě potřebuji. Jdi tam, kde je třeba tvého mládí, tvé šikovnosti. Setkáváme se s mladými lidmi, kteří nenašli místo podle svého vyškolení, a tak se poflakují doma a jsou nezaměstnaní. Zdevastované kláštery hledají pracovníky, kteří by pomáhali s opravami. Řeholní sestry hledají dívky i mládence, kteří by pomohli vybudovat jejich sociální ústavy. Tolik kostelů potřebuje někoho, kdo by o ně pečoval, ale mladí lidé nevykročí ze své rodiny do neznáma, do služby druhým, protože jim schází abrahámovská důvěra v Boha. Máš ty, mladý křesťane, důvěru v Boha?

Tutéž otázku kladu i vám, dospělým. Můžeme si my říci, že ve víře v Boha jsme se vydali do života a ve víře v Boha jdeme vstříc neznámým zítřkům, bez úzkosti, beze strachu, v důvěře, že Bůh nás vede, že Bůh nás dovede k dobrému cíli? Nebo patříme mezi ty, kteří věčně planě nařikají, co na nás ještě všechno přijde? A stejně se ptám i nás, starých, kteří denně prožíváme, jak nám ubývá pružnosti, jak nám ubývá síl: Vykračujeme každé ráno do nového dne v bezstarostné důvěře, že dobře dorazíme na konec životní cesty, do Božího království? Takhle dnešní čtení charakterizuje víru: Věřit znamená být pevně přesvědčen o tom, v co doufáme. Poohlédněme se ještě na evangelium. Pán je na cestách a očekává od svých, od nás, že ho budeme vyhlížet, že počítáme s jeho příchodem.

Každou neděli následuje po bohoslužbě slova to, o čem Ježíš mluví v podobenství: Pán přichází mezi nás, kteří ho společně vyhlížíme, zve nás ke stolu, hostí nás svatým pokrmem a jak zpíval dnes žalmista, jeho oko bdí nad námi, nad těmi, kteří se ho bojí, kteří doufají v jeho milost. Snažíme se denně o tuto bohabojnou cestu svým životem? Cože je to víra? Jsou věci, které nevidíme a přece jsme o nich přesvědčeni. To je víra. A v té víře se jde lépe, daleko lépe, než bez ní. Kdosi to pěkně vyjádřil takto: Oči, které se dívají nadějí, vidí dále.

Oči, které se dívají láskou, vidí hlouběji. Oči, které se dívají vírou, vidí všechno v jiném světle. Společně nyní vyznejme takovou životní víru.

CO JE TO VÍRA?

Co je to víra? Zdá se, že je to něco, podle čeho se lidstvo rozděluje. Nám říkají, že jsme věřící, a ti druzí se nazývají nevěřící. Máme-li si ujasnit, co je to víra, pak si povězme hned na začátku, že tohle rozdělení je špatné. Lidstvo se nedělí na věřící a nevěřící; dělí se na věřící a zoufalce. Žít se dá jen s vírou; ztráta víry má za následek zoufání a smrt. Ti, co se halasně vyhlašují za nevěřící, tomu snad časem porozumějí také, ale my, křesťané tomu musíme rozumět už teď: každý člověk žije jen pro to, že věří. Jinak by žít nemohl. Člověk potřebuje k životu především víru v sebe. Bez ní se stává hříčkou mindráků a pocitů méněcennosti. Ale víra v sebe je pro život ještě málo. Člověk potřebuje víru v člověka, v druhého člověka. Bez té je život hrozný a neúnosný. Ale ani víra v dobré lidi nestačí. Dnes jsou, zítra nejsou. Dnes je na ně spolehnoutí, zítra tě zklamou. Člověk potřebuje víru ve společnost, v kulturu, ve vědu, v umění.

Vědec potřebuje víru, že ve světě vládne rozumný řád. Aby mohl klást své otázky, musí věřit, že svět je rozumně uspořádán a že na jeho otázky je rozumná odpověď. Mendělejev věřil, že v pořadí prvků existují i prvky neznámé na prázdných místech jeho tabulky. Na poli fyziky, matematiky, jsme plni víry, že řád světa je rozumně uspořádán, že jej lze vyjádřit zákony, že má smysl. Není dětinské prohlašovat, že lidský život nemá smysl? Není dětinské prohlašovat, že tento smysl života a světa, tj. Bůh, neexistuje, že se v něj nemá věřit, protože pro něj není důkazů? Přátelé, když u soudů svědčí svědek, copak máme důkaz, že říká pravdu? Nemáme, ale věříme mu. Copak má lékař předem jistotu, když dělá riskantní pokusy, zda lék zabere? Nemá jistotu, má jen víru a ta je nositelem pokroku ve vědě.

Odstraňte z vědy všechny nedokazatelné teorie, které jsou spíše tušením, vírou, než věděním a jistotou; zbavte mírové pracovníky víry, že si lidé dají přece jen jednou říci a smíří se; vezměte vědcům a politikům víru, a ze života bude bláznivý zmatek. Co nás vede k budoucnosti, je jen víra. A nejen vědec musí věřit, aby mohl pracovat. Každý člověk musí věřit, aby mohl normálně žít. Copak to není velká víra, kterou máš v šoféra, když sedneš do autobusu, do auta? Neptáš se ho po řidičském průkazu, nežádáš, aby napřed objel pozpátku náměstí, než se mu svěříš. Sedneš si; věříš mu. Copak k tomu není potřeba velké víry, když jdeš k zubnímu lékaři, sedneš do křesla a otevřeš ústa? Velké víry, že to umí, že ti nevytrhne zdravý zub, že nevypadne jeho plomba? A přece věříš, nežádáš, aby ti ukázal, zda promoval s jedničkami. Věříš mu. Copak to není projev víry, když kývneš k operaci, dáš se přivázat a uspat. Řež, dělej, co umíš, já ti věřím.

Přátelé, věříme na každém kroku: sobě, lidem, jinak bychom ani nemohli normálně žít. Lidi, kteří začali zavražďovat pouště, vedla víra, že z ní udělají

úrodný ráj. Víra v sebe, víra v lidi, víra v lidstvo, to je ohromná síla, která pomáhá dopředu, to je vpravdě tvůrčí síla. A víra v Boha, v konečný smysl a řád všehomíru, to je síla nadlidská. Víra v Boha dává člověku nadlidskou energii; ale co víc: chrání člověka před nelidskou energií, před zezvířetěním. Na doklad toho, jak zmnožuje lidské síly víra v Boha, cituji atomového badatele Waltra von Brauna. Řekl novinářům: „Má spolupráce při zkoumání kosmu nezmenšila mou víru v Boha, nýbrž posílila. Zatímco lépe poznáváme tvorstvo, měli bychom získat lepší poznání Tvůrce a hlubší poznání toho, co Bůh po nás chce. Lety do vesmíru s lidskou posádkou jsou fantastické výkony, ale dosud otevřely jen malé okno do obrovského vesmíru. Avšak i to, co můžeme tímto okénkem vidět z nekonečných tajemství Universa, posiluje jistotu, že existuje Stvořitel. Přiznávám, že jsem někdy nejistý ve své víře. Ptám se sám sebe: Jsem na správné cestě nebo ne? A tak objevuji, jakou sílu dostávám, když prosím Boha o pomoc a od něho pomoc obdržím.“

Bratři a sestry, slyšeli jsme svědectví, že víra je velikou silou, když člověk přemůže své pochybnosti. Uvěřit Bohu znamená, že Bůh ti nabídl svou milost a že tys přemohl své nejistoty, žes měl ochotu a odvahu víru přijmout. Jako když nemocný uvěří lékaři, a dá se operovat. Jako když muž uvěří ženě, a ožení se s ní, když žena uvěří muži a vdá se za něho. Co je to víra? Je to jistota v nejistotě. Je to důvěra dítěte v dospělého, která je zbavuje strachu. I nám řekl dnes Pán Ježíš: „Nebojte se, malé stádečko.“ Čekejme tedy teď na našeho Pána a až ve svaté Oběti přijde mezi nás, poprosme, aby nám dal takovou víru, která zbavuje strachu.

Říká se vyznání víry.

Přímluvy

Svět na nás hledí, zda si dokážeme zachovat svou víru, zda podle ní také žijeme. A my hledíme na Pána Ježíše a prosíme ho o pomoc a sílu:

Aby lidé, kteří přestávají věřit pověrám, objevili pravou víru: víru v Boha, v Boží řád a Boží lásku.

Aby naše mládež uslyšela hlas evangelia a pochopila, že je to návod na zdravý, moudrý a šťastný život.

Aby ti, co propadli malověrnosti a krizi víry, našli věřící přátele, kteří by pro ně měli slovo povzbuzení.

Abys, Pane, odplatil věčnou slávou našim rodičům za to, že nás dali pokřtít a vychovávali nás ve víře.

Abychom my uměli předat svou víru mladé generaci.

Probouzej nová kněžská povolání a dej, ať v našich rodinách jsou dobré podmínky pro jejich vznik a růst.

Pane Ježíši, ty víš, jak my všichni hledáme bezpečí, jistotu, štěstí, plnost života. Dej, ať to vše najdeme v tobě, jenž žiješ a kraluješ na věky věků. - Amen.

Nebo:

Být bdělý znamená starat se o to, co se právě děje, a být připraven na to, co přijde – věrně žít v přítomnosti a ve víře očekávat budoucnost. Prosme tedy za náš současný svět i za příchod Božího království a volejme:

Za všechny křesťany, aby neztráceli jistotu víry a byli pro ostatní znamením naděje.

Za biskupy, teology a všechny, kdo v Církvi hledají nové způsoby služby evangeliu a lidem.

Za všechny, kdo považují Abraháma za otce své víry: za Židy, křesťany a muslimy, za jejich pokoj a soužití v míru.

Za lidi, kterým se v tomto světě vede špatně: za lidi sužované záplavami, epidemiemi a hladem v Asii a za všechny nemocné a trpící.

Za lidi žijící ve válce, za zajatce a uprchlíky, za ty, kdo jsou mučeni a zabíjeni, a za ty, kterým jsou upírána jejich práva a důstojnost.

Za ty, kdo se cítí být opuštěni Bohem a za ty, jejichž víra slábne.

Za ty, kdo bezradně stojí před těžkými úkoly a rozhodnutími.

Za ty, kdo už od života a od lidí nic dobrého nečekají.

Za lidi, jejichž životní cesta se chýlí ke konci.

Za zemřelé: za ty, kdo umírali s touhou po nebeské vlasti, i za ty, kdo zemřeli bez víry.

Za sebe navzájem; prosme zvláště za ty, kdo mezi námi nenašli domov a naše společenství opustili.

Pane, náš Bože, věříme, že nad námi nepřestáváš bdít. Smiluj se nad naší přítomností a ty sám se staň naší budoucností, vždyť žiješ a kraluješ na věky věků. - Amen.

MODLITBA NAD DARY

Přijmi, Bože, tyto dary, které tvá Církev klade na oltář; tys nám je dal a ty je také svou mocí proměníš, aby ve spojení s Kristovou obětí přinášely světu spásu. Skrze Krista, našeho Pána. - Amen.

PREFACE 3. PRO NEDĚLE V MEZIDOBÍ

Spása lidstva skrze smrt Syna člověka

V: Pán s vámi.

O: I s tebou.

- V:** Vzhůru srdce.
O: Máme je u Pána.
V: Vzdávejme díky Bohu, našemu Otci.
O: Je to důstojné a spravedlivé.

Vpravdě je důstojné a spravedlivé, dobré a spasitelné, svatý Otče, všemohoucí, věčný Bože, abychom ti vždycky a všude vzdávali díky. Neboť v tom poznáváme tvou velikou slávu, že se tvá božská moc ukázala skrze lidskou bezmocnost: vždyť tvůj Syn, náš Pán Ježíš Kristus, se vydal napospas smrti, a nás, smrti vydané, ze smrti zachránil. Skrze něho andělé chválí tvé jméno, hledí na tvou tvář a ustavičně se radují. Také my se připojujeme k jejich chvalozpěvu, pokorně tě vyznáváme a voláme:

Svatý, svatý, svatý...

ANTIFONA K PŘIJÍMÁNÍ ŽI 147,12.14

Jerusaléme, oslavuj Hospodina, on tě sytí jadrnou pšenicí.

Nebo: Jan 6,51

Chléb, který já dám, je mé tělo, obětované za život světa, praví Pán.

MODLITBA PO PŘIJÍMÁNÍ

Přijetím tohoto svátostného pokrmu dovršuje se, Bože, naše účast na Kristově oběti; dej, ať nás toto přijímání vysvobodí z temnoty hříchu a otevře světlu tvé pravdy. Prosíme o to skrze Krista, našeho Pána. - Amen.

K ZAMYŠLENÍ A

Nekonečný Bůh je a bude stále nový pro nás, kteří jsme konečná stvoření. Poznávat ho je naším velkým darem a věčným štěstím. Nepochybuji o tom, že naše víra i poznání Boha se prohlubují a postupují spolu s tím, jak lidsky zrajeme. Snad se dokážeme postupně osvobodit od naivních představ či mylného pojetí Boha. Dnes jsme byli v 1. čtení z první knihy Královské svědky takového zrání proroka Eliáše: Bůh není pouze oheň a vichr, jak až dosud prorok ohlašoval, ale také šum jemného vánku. Eliáš se zastavuje před tímto tajemstvím se zahalenou tváří. Vlastními silami bychom se jen stěží k přijetí Boha dopracovali. On sám nám ale vychází vstříc, aby nás zachránil z našich pochybností a malověrnosti, způsobených silným větrem, rozbouřeným mořem či zděšením. Apoštol Petr, jak čteme v dnešním evangeliu, s tím měl svou osobní zkušenost. Chůze po jezeře a následné setkání s Kristem otevřely před tímto apoštolem zcela nové a dosud nepoznané obzory Boží velikosti a moci. Jiné, než jak je dosud znal.

K ZAMYŠLENÍ B

Někdo někdy může zakusit jakousi krizi víry. Dnes jsme o ní slyšeli ve všech úryvcích liturgických čtení. Není tedy ničím neobvyklým. Příčinou takové krize může být pohoršení z neúspěchu a slabosti jako v případě Eliáše, nebo hněv a prchlivost, hádání a další špatnosti, hřích, jak to popisuje svatý apoštol Pavel v listě Efesanům, nebo lidství Ježíše, syna Josefova, které židé nedokázali přijmout. Krize víry byly, jsou a budou, každý může s nimi být konfrontován. Ale cožpak právě v nich se víra, která je hlavně Božím darem, netříbí a neupevňuje? V krizi si může člověk ověřit, nakolik tento Boží dar přijal. Právě v krizi se přece Hospodin dotkl Eliáše; okamžik krize vyžaduje velké úsilí, abychom k sobě navzájem byli dobrými a milosrdnými. Nicméně takové úsilí nás nejvíce přibližuje Bohu, který nám odpustil pro Kristovy zásluhy. A konečně přijetím lidství s jeho omezeností se nám Pán Ježíš stal nejbližším!

K ZAMYŠLENÍ C

Důvěra v Boží příslibení a věrnost na cestě za Ježíšem jsou zásadní podmínky křesťanského života. Někdy se nám důvěra chvěje a naše cesta by se ráda stočila někam jinam. Vidíme, že je nás, křesťanů, málo a ostatní lidé jdou jinou cestou za jinými vůdci. To je chvíle, kdy si člověk opět potřebuje jasně uvědomit, komu uvěřil, a připomenout si Boží věrnost, se kterou už má nejspíš nějaké zkušenosti.